

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 kwietnia 2018r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Wiesława Namirska
Sędziowie:	SA Zofia Kołaczyk SA Grzegorz Stojek (spr.)
Protokolant:	Diana Pantuchowicz

po rozpoznaniu w dniu 19 kwietnia 2018r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa A. L.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prokuraturze Rejonowej (...)w (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 8 marca 2017r., sygn. akt I C 37/16

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 w ten sposób, że nie obciąża powoda kosztami procesu;
2. oddala apelację w pozostałej części;
3. nie obciąża powoda kosztami postępowania apelacyjnego;
4. przyznaje adwokat P. L. od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Gliwicach) kwotę 15.313,50 (piętnaście tysięcy trzysta trzynaście 50/100) złotych, w tym 2.863,50 złote podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Zofia Kołaczyk	SSA Wiesława Namirska	SSA Grzegorz Stojek
--------------------	-----------------------	---------------------

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Gliwicach oddalił powództwo A. L. przeciwko Skarbowi Państwa – Prokuratorowi Rejonowemu (...)w (...)o zapłatę oraz orzekł o kosztach procesu i kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Rozstrzygnięcie oparł o następujące ustalenia faktyczne i oceny prawne.

Powód, urodzony (...) w W., z zawodu jest technikiem elektronikiem (ukończył Technikum (...) w G.).

Powód był likwidatorem (...) z siedzibą w P. przy ulicy (...). Wspólnikami tej spółki byli J. M. oraz J. L. (żona powoda). Sąd Rejonowy w Gliwicach w dniu 21 sierpnia 2008 r. zawiadomił Prokuraturę Rejonową (...) w (...) o niedopełnieniu przez likwidatora (...) spółki z o.o. obowiązku składania corocznych sprawozdań finansowych za lata obrotowe 2004, 2005, 2006, 2007, 2008. Sąd Rejonowy w Gliwicach prowadził postępowanie przymuszające na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, które okazało się bezskuteczne. Prokurator w toku postępowania prowadzonego pod sygn. akt 1 Ds. 1088/09 przesłuchał świadka J. M.. Powodowi przedstawiono zarzuty. W toku przesłuchania w sprawie 1 Ds. 1088/09 w dniu 14 grudnia 2009 r. powód powoływał się na inne sprawy prowadzone przez Prokuraturę Rejonową (...) w (...), w tym prowadzone pod sygn. akt 4 Ds. 2150/02, 4 Ds. 2726/04 i 2 Ds. 2689/06, wskazując na nieprawidłowe w jego ocenie działania prokuratorów w toku tych dochodzeń. W dniu 28 grudnia 2009 r. do Sądu Rejonowego w Gliwicach wniesiono akt oskarżenia przeciwko A. L., który został oskarżony o to, że w okresie od 16 lipca 2005 r. do 30 października 2009 r. w G., będąc likwidatorem (...) spółki z o.o. w likwidacji z siedzibą w P., wbrew przepisom ustawy o rachunkowości nie złożył rocznych sprawozdań finansowych spółki za lata 2004, 2005, 2006, 2007 i 2008, to jest o przestępstwo określone w art. 79 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. Sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą akt IX K 1029/10. Sąd Rejonowy w Gliwicach wyrokiem nakazowym z 25 lipca 2011 r. skazał powoda za opisane wyżej przestępstwo. Powód nie złożył sprzeciwu od wyroku nakazowego, który uprawomocnił się w dniu 26 sierpnia 2011 r. Zarządzono wykonanie wyroku nakazowego. Prawidłowość doręczenia wyroku nakazowego została poddana kontroli w toku rozpoznania wniosku powoda o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od tego wyroku. Sąd Rejonowy w Gliwicach postanowieniem z 23 lipca 2014 r. nie uwzględnił bowiem wniosku powoda o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od wyroku nakazowego z tym uzasadnieniem, że odpis aktu oskarżenia oraz wyroku nakazowego z pouczeniem został prawidłowo i skutecznie doręczony, wobec czego brak było podstaw do przyjęcia, że skazany nie dochował terminu do wniesienia sprzeciwu z przyczyn od siebie niezależnych, a niepodjęcie awizowanej przesyłki nastąpiło z uwagi na niewystarczającą dbałość o własne interesy. Powód wniósł też o wznowienie postępowania karnego zakończonego prawomocnym wyrokiem nakazowym, o którym mowa. Jednak Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z 7 września 2016 r., sygn. akt VI Ko 161/16, odmówił przyjęcia wniosku powoda o wznowienie postępowania karnego zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach z 25 lipca 2011 r. wydanym w sprawie o sygn. akt IX K 1029/10. Odmowę przyjęcia wniosku powoda o wznowienie postępowania karnego Sąd Okręgowy w Gliwicach uzasadnił w ten sposób, że w myśl art. 138 k.p.k. strona przebywająca za granicą ma obowiązek wskazać adresata dla doręczeń w kraju, a gdy tego nie uczyni, wówczas pismo wysłane na ostatnio znany adres w kraju albo, jeżeli adresu tego nie ma, załączone do akt sprawy uznaje się za skutecznie doręczone. W toku sprawy IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach korespondencja była kierowana na adres wskazany przez powoda podczas przesłuchania w dniu 14 grudnia 2009 r. Wskazane wcześniej postanowienie Sądu Okręgowego w Gliwicach z 7 września 2016 r. o odmowie przyjęcia wniosku powoda o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem nakazowym wydanym w sprawie IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach zostało utrzymane w mocy postanowieniem Sądu Okręgowego w Gliwicach wydanym w dniu 28 września 2016 r., sygn. akt VI Ko 161/16.

Powód inicjował szereg postępowań przygotowawczych prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową (...)w (...).

Postępowanie przygotowawcze prowadzone pod sygn. akt 4 Ds. 2150/02 Prokuratury Rejonowej w (...)zainicjowane zostało zawiadomieniem złożonym przez powoda w dniu 3 października 2002 r. o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przywłaszczenia dokumentacji księgowej, dyskietek, komputera na szkodę (...) spółki z o.o. w likwidacji

w P.. Powód działał w tym postępowaniu w imieniu pokrzywdzonej osoby prawnej. Postępowanie w sprawie 4 Ds. 2150/02 zostało umorzone prawomocnym postanowieniem z 27 marca 2003 r. W odniesieniu do tego postępowania powód wywodził w niniejszej sprawie, że prokurator nie wydał nakazu przeszukania lokalu i nie zabezpieczył dokumentacji księgowej zabranej z siedziby (...) spółki z o.o. w likwidacji oraz nie przeprowadził niezbędnych czynności pozwalających na stwierdzenie, że J. M. swoim zachowaniem wypełnił znamiona czynu objętego zawiadomieniem o popełnieniu przestępstwa. W tym kontekście Sąd Okręgowy podkreślił, że powód, słuchany przez prokuraturę w sprawie o sygn. akt 1 Ds. 1088/09 Prokuratury Rejonowej (...) w (...) w charakterze podejrzanego, wyjaśnił, że J. M. w lutym 2003 r., a więc bezpośrednio przed umorzeniem postępowania w sprawie 4 Ds. 2150/02, przekazał mu część dokumentacji księgowej (...) spółki z o.o. w likwidacji.

Powód założył PPUH (...) spółkę z o.o., która – jak (...) spółka z o.o. w likwidacji – miała siedzibę w P. przy ul. (...). Działając jako przedstawiciel PPUH (...) spółki z o.o. w P., powód złożył kolejne zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, mianowicie o czyn z art. 278 § 1 k.k. na szkodę PPHU (...) Spółki z o.o., polegający na kradzieży w latach 2003-2004 narzędzi, maszyn i dokumentacji technicznej wyciągnika holowniczego. Pierwotnie śledztwo prowadzone pod sygnaturą 4 Ds. 2726/04 zostało zakończone postanowieniem o umorzeniu postępowania, lecz na skutek zażalenia powoda postanowienie to zostało uchylone. Sprawa była następnie prowadzona pod sygnaturą 2 Ds. 2689/06 Prokuratury Rejonowej (...) w (...). Postanowieniem z 22 grudnia 2006 r. śledztwo prowadzone pod sygn. akt 2 Ds. 2689/06 Prokuratury Rejonowej (...) w (...) zostało umorzone wobec niewykrycia sprawców przestępstwa. W dniu 23 stycznia 2007 r. powód odebrał osobiście odpis tego postanowienia. Postanowieniem z 11 lutego 2008 r. prokurator odmówił przywrócenia terminu do złożenia przez powoda zażalenia na postanowienie z 22 grudnia 2006 r. o umorzeniu śledztwa w sprawie 2 Ds. 2689/06 Prokuratury Rejonowej (...) w (...). Orzeczenie prokuratora z 11 lutego 2008 r. zostało poddane kontroli Sądu Rejonowego w Gliwicach, który postanowieniem z 14 października 2009 r., sygn. akt III Kp 804/09, nie uwzględnił zażalenia powoda na postanowienie z 11 lutego 2008 r. o odmowie przywrócenia terminu do złożenia zażalenia na postanowienie o umorzeniu śledztwa i utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie z 11 lutego 2008 r. Powód nie wykazał, by w trybie art. 55 k.p.k. złożył subsydiarny akt oskarżenia po zakończeniu postępowania w sprawie 2 Ds. 2689/06 Prokuratury Rejonowej (...) w (...).

Powód złożył też zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa polegającego na uszkodzeniu instalacji wodociągowej na szkodę (...) spółki z o.o. oraz PPHU (...) spółki z o.o. Postępowanie w tej sprawie, które prowadzone było pod sygn. akt 4 Ds. 1626/03, zostało umorzone postanowieniem z 26 listopada 2003 r. na podstawie art. 17 § 1 pkt. 2 k.p.k. Orzeczenie uprawomocniło się.

Prokuratura Rejonowa (...) w (...) w maju 2011 r. wszczęła postępowanie dotyczące przywłaszczenia mienia powierzonego powodowi przez W. P. (w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku najwidoczniej na skutek omyłki pisarskiej mowa jest o W. P. w postaci elementów zabudowy platformy drogowej, to jest czynu z art. 284 § 2 k.k. Postępowanie prowadzone było pod sygn. akt 2 Ds. 954/11. Prokurator postanowieniem z 31 października 2011 r., na zasadzie art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k., umorzył dochodzenie w tej sprawie i zwrócił W. P. przedmioty zabezpieczone w toku przeszukania posesji powoda. Prokurator w uzasadnieniu postanowienia o umorzeniu dochodzenia stwierdził, że poczynione ustalenia nie pozwoliły przypisać przestępcze działanie którejkolwiek ze stron oraz że spór pomiędzy W. P. i powodem, który powstał na tle zawartej przez te osoby umowy o dzieło, podlega rozstrzygnięciu w drodze procesu cywilnego. Rozstrzygnięcie o sposobie dalszego postępowania z przedmiotami zajętych w wyniku przeszukania, polegające na zwrocie ich W. P., nastąpiło z uwagi na to, że opis zabezpieczonych przedmiotów pokrywał się z treścią przedstawionych faktur. Nakazując zwrot rzeczy zabezpieczonych w toku przeszukania, prokurator ponownie w uzasadnieniu omawianego teraz orzeczenia z 31 października 2011 r. wskazał, że w razie sporu na tle prawa własności tychże przedmiotów, zgodnie z dyspozycją z art. 230 § 2 k.p.k., osoby zainteresowane powinny wystąpić na drogę procesu cywilnego. Postanowienie z 31 października 2011 r. zostało w dniu 16 listopada 2011 r. doręczone powodowi na podany przez niego adres dla doręczeń w Polsce.

Zawiadomienie W. P. o przywłaszczeniu mienia w postaci samochodu F. (...) skutkowało wszczęciem postępowania w sprawie 2 Ds. 1104/11 Prokuratury Rejonowej (...) w (...). W toku tego postępowania postawiono powodowi zarzut podrobienia w celu użycia za autentyczny dokumentu umowy sprzedaży samochodu marki F. (...) poprzez wypełnienie

i podpisanie nazwiskiem „T.”, to jest popełnienia przestępstwa z art. 270 § 1 k.k. Postępowanie w sprawie zawieszono postanowieniem z 30 grudnia 2011 r., natomiast samochód osobowy marki F. (...) wydano W. P. z uwagi na jego zbędność dla prowadzonego postępowania. W dniu 5 stycznia 2012 r. doręczono powodowi postanowienie na wskazany przez niego adres dla doręczeń w kraju.

W dniu 20 maja 2011 r. powód złożył zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa przez A. P. (w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku najwidoczniej na skutek omyłki pisarskiej mowa jest o A. P.) i W. P., polegającego na przywłaszczeniu mienia w postaci samochodu osobowego marki V. (...), rok produkcji 1996, na szkodę A. L.. Sprawa została zarejestrowana pod sygn. akt 2 Ds. 1208/11 Prokuratury Rejonowej (...)w (...). Prokurator postanowieniem z 31 października 2011 r. umorzył dochodzenie na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. z uwagi na niemożność przypisania zachowaniu A. P. i W. P. znamion przestępstwa przywłaszczenia samochodu na szkodę A. L.. Jednocześnie tym samym orzeczeniem postanowił, że po jego uprawomocnieniu się samochód, o który szło, zbędny dla postępowania karnego, zostanie wydany K. N., który w dobrej wierze nabył pojazd w komisie. Prokurator w uzasadnieniu postanowienia stwierdził, że jeżeli powodowi przysługują roszczenia z umowy zawartej z małżonkami P., powinien ich dochodzić w postępowaniu cywilnym. Postanowienie o umorzeniu dochodzenia i wydaniu samochodu nabywcy skutecznie doręczono powodowi w dniu 7 listopada 2011 r. na wskazany przez niego adres dla doręczeń w Polsce. Prokurator postanowieniem z 27 czerwca 2013 r. nie uwzględnił wniosku powoda z 6 marca 2012 r. o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia na postanowienie z 31 października 2011 r. Sąd Rejonowy w Gliwicach postanowieniem z 20 stycznia 2014 r. wydanym w sprawie o sygn. akt IX Kp 588/13 powyższe postanowienie prokuratora utrzymał w mocy. W oparciu o postępowanie w sprawie 2 Ds. 1208/11 Prokuratury Rejonowej (...) w (...) toczył się proces cywilny zarejestrowany pod sygn. akt I C 136/12.

W dniu 21 sierpnia 2011 r. powód złożył kolejne zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa przez W. P., polegającego na podrobieniu dokumentu sprzedaży samochodu marki (...). Prokurator postanowieniem z 17 października 2012 r., sygn. akt 2 Ds. 1791/12 Prokuratury Rejonowej (...) w (...), na podstawie art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k. odmówił wszczęcia dochodzenia wobec braku danych dostatecznie uzasadniających popełnienie czynu. Powód skutecznie został zawiadomiony o treści postanowienia o odmowie wszczęcia dochodzenia i złożył zażalenie. Zarządzeniem z 2 listopada 2012 r. prokurator odmówił przyjęcia zażalenia powoda z uwagi na to, że zostało wniesione przez osobę nieuprawnioną, gdyż powód nie jest osobą pokrzywdzoną, czyli taką, której dobro prawne zostało zagrożone lub bezpośrednio naruszone. Odpis zarządzenia o odmowie przyjęcia zażalenia doręczono powodowi w dniu 9 listopada 2012 r. na wskazany przez niego adres dla doręczeń w kraju. Sąd Rejonowy w Gliwicach postanowieniem wydanym w sprawie o sygn. akt IX Kp 543/13 pozostawił zażalenie powoda bez rozpoznania, jako wniesione po upływie terminu do zaskarżenia.

Sąd Okręgowy wskazał dowody, na których się oparł.

Podkreślił, że prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach wydanym w sprawie o sygn. akt IX K 1029/10, którą poprzedzało dochodzenie prowadzone pod sygn. akt 2 Ds. 1088/09 Prokuratury Rejonowej (...)w (...), powód został skazany za to, że w okresie od 16 lipca 2005 r. do 30 października 2009 r. w G., będąc likwidatorem (...) spółki z o.o. w likwidacji z siedzibą P., wbrew przepisom ustawy o rachunkowości nie złożył rocznych sprawozdań finansowych spółki obejmujących lata 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, to jest za przestępstwo określone w art. 79 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. Zgodnie z art. 11 zdanie pierwsze k.p.c., ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełniania przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Istota związania wynikającego z tego przepisu polega na wyłączeniu dokonywania w postępowaniu cywilnym ustaleń faktycznych innych niż te, których dokonał sąd w sentencji wyroku skazującego. Okoliczności te nie mogą być przedmiotem postępowania dowodowego. Tym samym w toku niniejszego procesu nie było możliwe dopuszczenie dowodów z zeznań świadków, opinii biegłych z zakresu ekonomii i finansów, czy grafologa dla poczynienia ustaleń odmiennych od ustaleń prawomocnego wyroku skazującego w sprawie IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach. Sąd Okręgowy zaakcentował, że powód łączy szereg postępowań przygotowawczych, o których była mowa, z postępowaniem w sprawie IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach i w tym zakresie, ignorując fakt prawomocnego skazania za przestępstwo, składa wnioski dowodowe sprzeczne z wiążącym skutkiem

prawomocnego wyroku wydanego w postępowaniu karnym. Sąd Okręgowy oddalił wnioski powoda o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków wskazanych w pozwie i późniejszych jego pismach oraz dowodu z opinii biegłych z zakresu psychologii, grafologii, ekonomii i finansów oraz szacowania ruchomości. Ponad ostatnio wskazaną uwagą dotyczącą wniosków dowodowych zmierzających do wykazania okoliczności sprzecznych z wiążącym skutkiem prawomocnego wyroku wydanego w postępowaniu karnym, Sąd Okręgowy dodał, że przeprowadzenie dowodów w celu ustalenia rozmiaru szkody majątkowej i krzywdy doznanej przez powoda jest zbędne, gdyż pozwany zasadnie podniósł zarzut przedawnienia dochodzonych roszczeń.

Oddalił również wniosek powoda o przetłumaczenie na język niemiecki całych akt sprawy IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach. Pełnomocnik powoda potwierdził, że A. L. włada językiem polskim. W postępowaniu przygotowawczym poprzedzającym sprawę o sygn. akt IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach powód został przesłuchany w języku polskim, a ponadto składał on szereg pism samodzielnie sformułowanych w języku polskim. Powód zdobył wykształcenie w Polsce, uzyskał tytuł technika i przez lata prowadził działalność gospodarczą na terenie Polski. Ponadto tłumaczenie akt sprawy prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Gliwicach na język niemiecki jest niezasadne, gdyż proces cywilny dotyczący przywołanej sprawie karnej toczy się przed polskim sądem. Sąd Okręgowy wyjaśnił, że pominął dowód z przesłuchania stron, gdyż w myśl art. 299 k.p.c. jest przeprowadzany, jeżeli po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia. Tymczasem dowody z dokumentów z akt postępowań przygotowawczych prowadzonych przez prokuratora, uzupełnione o akta sądowe spraw karnych wyżej wymienionych, wyjaśniają fakty istotne dla rozstrzygnięcia. Powód nie stawiał się przed sądem polskim, domagał się przesłuchania przed sądem niemieckim. Zważywszy na przedmiot pytań lub twierdzeń odnoszących się do instytucji polskiego prawa karnego i procedury karnej ich sens mógłby być wypaczony w następstwie, po pierwsze, pośredniego przesłuchania strony w języku innym niż urzędowy sądu prowadzącego niniejsze postępowanie, po drugie, konieczności dwukrotnego tłumaczenia (pytań na język niemiecki, a następnie protokołu przesłuchania przed sądem niemieckim na język polski). Powód złożył ponadto szereg obszernych pism procesowych, które wyczerpują przedmiot jego zeznania.

Jeżeli chodzi o dowody z dokumentów z akt 4 Ds. 2150/02 i 4 Ds. 1626/03 Prokuratury Rejonowej (...)w (...), Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że zostały zniszczone po upływie przewidzianego prawem czasu ich przechowywania. Powód nie kwestionował jednak przedmiotu tych postępowań oraz faktu ich umorzenia, co zostało potwierdzone pismami z 7 kwietnia 2016 r. i 7 marca 2017 r. właściwej jednostki prokuratury.

Pełnomocnik powoda nie sprecyzował osobistego i niejasnego wniosku powoda zawartego w piśmie z 27 listopada 2016 r. i na rozprawie w dniach 18 stycznia 2017 r. i 8 marca 2017 r. nie złożył dalszych wniosków.

Roszczenie powoda opiera się na twierdzeniu o bezprawnym zaniechaniu bądź działaniu prokuratorów prowadzących postępowania przygotowawcze, co miało wywołać szkodę w majątku powoda w rozmiarze 2.106.155,60 zł, a także krzywdę, której naprawienia domagał się przez zapłatę zadośćuczynienia pieniężnego w kwocie 4.000.000 zł.

Gdy chodzi o sprawę 4 Ds. 2150/02 Prokuratury Rejonowej (...)w (...) powód twierdził o bezprawnym postępowaniu polegającym na: niewydaniu przez prokuratora postanowienia zawierającego żądanie wydania rzeczy (dokumentacji księgowej i płacowej), zaniechaniu przeszukania, analizie dowodów z przekroczeniem granic swobody w ich ocenie, nieprzekazaniu akt sprawy do wydziału do walki z przestępczością zorganizowaną, braku podstaw do umorzenia postępowania, nieprawidłowym doręczeniu postanowienia kończącego postępowanie.

W sprawie 4 Ds. 1626/03 Prokuratury Rejonowej (...) w (...) powód twierdził o bezprawnym postępowaniu polegającym na: zaniechaniu przez prokuratora zbadania związku tej sprawy ze sprawą 4 Ds. 2150/02 Prokuratury Rejonowej (...)w (...), odmowie uznania go za pokrzywdzonego, wydaniu orzeczenia o umorzeniu postępowania i uniemożliwieniu prowadzenia likwidacji (...) spółki z o.o. w likwidacji w P..

Jeżeli chodzi o sprawy 4 Ds. 2726/04 i 2 Ds. 2689/06 Prokuratury Rejonowej (...) w (...), powód twierdził o bezprawnym postępowaniu polegającym na: zaniechaniu czynności mających na celu wyjaśnienie okoliczności sprawy wskutek opieszałego wszczęcia dochodzenia i przesłuchania go oraz nieprzesłuchania świadków, niedokonaniu

przeszukania, nieprzeprowadzeniu konfrontacji, dowolnej ocenie zeznań świadków, umorzeniu postępowania, kierowaniu korespondencji na niewłaściwy adres.

W odniesieniu do sprawy 1 Ds. 1088/09 Prokuratury Rejonowej (...)w (...), której kontynuacją był proces toczący się pod sygn. akt IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach, powód twierdził o bezprawnym postępowaniu polegającym na: zaniechaniu czynności mających na celu wyjaśnienie ich związku ze sprawą 4 Ds. 2150/02 Prokuratury Rejonowej w (...), zaniechaniu przesłuchania go bezzwłocznie po wydaniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów, wydaniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów mimo braku znamion przestępstwa.

Odnosnie do dochodzenia w sprawie 2 Ds. 954/11 Prokuratury Rejonowej (...) w (...) powód twierdził o bezprawnym postępowaniu polegającym na: przeszukaniu u powoda i zatrzymaniu rzeczy, wydaniu rzeczy W. P., umorzeniu postępowania, kierowaniu korespondencji na wadliwy adres.

Na tle sprawy 2 Ds. 1104/11 Prokuratury Rejonowej (...) w (...) powód twierdził o bezprawnym postępowaniu polegającym na: zbyt późnym doręczeniu postanowienia o zatwierdzeniu zatrzymania rzeczy, pominięciu zeznań powoda oraz przedstawianych przez niego dowodów z dokumentów.

Gdy chodzi o sprawę 2 Ds. 1208/11 Prokuratury Rejonowej (...) w (...)powód twierdził o bezprawnym postępowaniu polegającym na: pominięciu zeznań powoda i złożonych przez niego dokumentów, brak konfrontacji świadków, oparciu rozstrzygnięcia na sprzecznych zeznaniach świadków i innych sprzecznych dowodach, braku podstaw do wydania orzeczenia o umorzeniu dochodzenia, kierowaniu korespondencji na wadliwy adres.

W odniesieniu do dochodzenia prowadzonego pod sygnaturą 2 Ds. 1791/12 Prokuratury Rejonowej (...)w (...) powód twierdził o bezprawnym postępowaniu polegającym na: nieprzeprowadzeniu dowodu z opinii grafologicznej, wydaniu postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania, odmowie uznania powoda za pokrzywdzonego.

Podstawę żądania odszkodowania stanowi art. 417 § 1 k.c., w myśl którego za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa. Przesłankami odpowiedzialności Skarbu Państwa na tej podstawie są niezgodność z prawem działania lub zaniechania, wystąpienie szkody, przez którą należy rozumieć zarówno uszczerbek o charakterze majątkowym i niemajątkowym (krzywda), związek przyczynowy pomiędzy szkodą a bezprawnym działaniem lub zaniechaniem.

Zgodnie z art. 23 k.c., dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. W myśl art. 24 § 1 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne, a w razie dokonanego naruszenia może on także żądać zadośćuczynienia pieniężnego na zasadach przewidzianych w kodeksie cywilnym. Stosownie do art. 448 k.c., do którego odsyła art. 24 § 1 k.c., w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Sąd Okręgowy uznał, że podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia jest zasadny.

W myśl art. 442¹ § 1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Przepis ten został wprowadzony ustawą z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2007 r., Nr 80, poz. 538) i wszedł w życie z dniem 10 sierpnia 2007 r., przy czym bieg przedawnienia dla roszczeń, które w dniu 10 sierpnia 2007 r. nie były przedawnione ustala się zgodnie z art. 442¹ k.c. W orzecznictwie podkreśla się, że tak wyznaczony początek terminu przedawnienia należy oceniać według kryteriów obiektywnych. Wymóg ustalenia momentu, w którym poszkodowany dowiedział się o osobie obowiązanej do naprawienia szkody,

dotyczy konkretnej szkody i konkretnego poszkodowanego. Chodzi nie o chwilę, w której poszkodowany uzyskał jakąkolwiek wiadomość na temat sprawy, lecz o chwilę uzyskania takich informacji, które – oceniając obiektywnie – pozwalają z wystarczającą dozą prawdopodobieństwa przypisać sprawstwo konkretnemu podmiotowi. Poszkodowany powinien przy tym zachować się w swoich sprawach w sposób zapobiegliwy i dolożyć starań o uzyskanie informacji istotnych z punktu widzenia przesłanek odpowiedzialności za doznaną szkodę.

Sąd Okręgowy podkreślił, że powód wiąże dochodzone roszczenia z tokiem postępowań przygotowawczych. O powstaniu szkody i o podmiocie, z którego działania (zaniechania) wywodzi odpowiedzialność, powód powziął wiadomość z treści postanowienia o umorzeniu lub odmowie wszczęcia postępowania. Niewątpliwie w tym dniu miał świadomość treści orzeczenia i wiążących się z nim skutków. Zgodnie z art. 442¹ § 1 k.c., dla rozpoczęcia biegu przedawnienia wystarczająca jest wiedza o szkodzie i obowiązany do jej naprawienia (podmiocie, z którego działaniem lub zaniechaniem wiąże się wywodzone roszczenie), bez znaczenia jest natomiast świadomość prawna co do podstaw dochodzenia roszczenia. Odnosząc te uwagi do poszczególnych postępowań przygotowawczych, Sąd Okręgowy stwierdził, co następuje.

Postępowanie przygotowawcze prowadzone pod sygn. akt 4 Ds. 2150/02 w sprawie o przywłaszczenie dyskiety, komputera, dokumentacji księgowej na szkodę (...) spółki z o.o. w likwidacji w P. zostało umorzone w dniu 27 marca 2003 r. Powód działał w tamtym postępowaniu w imieniu pokrzywdzonej osoby prawnej. Zdaniem powoda, bieg terminu przedawnienia jego roszczenia rozpoczął się z dniem 1 sierpnia 2014 r. i wiąże się z postępowaniem w sprawie IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach. Sąd Okręgowy stwierdził, że termin przedawnienia roszczenia wywodzonego z tej podstawy faktycznej rozpoczął bieg z chwilą umorzenia postępowania w sprawie 4 Ds. 2150/02. Tym samym roszczenie powoda przedawniło się z dniem 27 marca 2006 r., zważywszy na to, że termin przedawnienia roszczeń, które w dniu 10 sierpnia 2007 r. były przedawnione ustala się na podstawie art. 442 k.c., który obowiązywał przed ostatnio wskazanym dniem. Orzeczenie o umorzeniu postępowania nie zostało przez powoda zaskarżone. Ponadto nie zachodzi czasowy związek pomiędzy postępowaniem w sprawie 4 Ds. 2150/02 i sprawą IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach. W pierwszej z tych spraw chodziło o zdarzenie z 2002 r. W drugim z tych postępowań nastąpiło prawomocne skazanie powoda jako likwidatora (...) spółki z o.o. w likwidacji za czyny popełnione w okresie od lipca 2005 r. do października 2009 r., a więc co najmniej trzy lata później, polegające na niezłożeniu sprawozdań finansowych likwidowanego podmiotu obejmujących lata 2004-2008. Termin przedawnienia roszczeń wiązanych przez powoda ze sprawą IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach nie rozpoczął biegu od dnia 1 sierpnia 2014 r., lecz z dniem 19 sierpnia 2011 r., gdy doszło do skutecznego doręczenia powodowi odpisu orzeczenia kończącego postępowanie karne w tamtej sprawie na wskazany przez powoda w toku przesłuchania adres dla doręczeń w kraju. Gdyby założyć jakikolwiek związek między sprawą 4 Ds. 2150/02 i sprawą IX K 1029/10, to termin przedawnienia roszczeń wywodzonych z ich toku również upłynąłby w 2014 r. Twierdzeniu powoda, że o szkodzie dowiedział się dopiero 1 sierpnia 2014 r. przeczy treść wyjaśnień, jakie w sprawie 1 Ds. 1088/09 Prokuratury Rejonowej (...) w (...) złożył w dniu 14 grudnia 2012 r., w których powoływał się na nieprawidłowości w sprawie 4 Ds. 2150/02 oraz wyraźnie na swoją wiedzę o umorzeniu tamtego postępowania. Ponadto powód kierował szereg pism, skarg i wniosków do prokuratury, odnosząc się w dniach 6 marca 2012 r., 4 kwietnia 2013 r., czy 13 czerwca 2013 r. do nieprawidłowości postępowania także w sprawie 4 Ds. 2150/02 na co jednoznacznie wskazuje pismo Prokuratora Okręgowego w (...) z 15 lipca 2013 r. kierowane do powoda. Stanowczo powód uzyskał wiedzę o szkodzie na długo przez 1 sierpnia 2014 r.

Jeżeli chodzi o postępowanie przygotowawcze prowadzone pod sygn. akt 4 Ds. 2726/04, a następnie pod sygn. akt 2 Ds. 2689/06, zainicjowane zawiadomieniem złożonym przez powoda o przestępstwie z art. 278 § 1 k.k. na szkodę PPHU (...) spółki z o.o. (kradzież narzędzi, maszyn i dokumentacji technicznej wyciągnika holowniczego w latach 2003-2004), zostało umorzone postanowieniem z 22 grudnia 2006 r., którego odpis powód odebrał osobiście w dniu 23 stycznia 2007 r. Z tym więc dniem powód powziął wiadomość o treści postanowienia i rozpoczął bieg terminu przedawnienia roszczenia opartego o tę sprawę, który upłynął z dniem 23 stycznia 2010 r. W toku niniejszego procesu powód wywodził, że bieg terminu rozpoczął się dopiero z dniem 1 sierpnia 2014 r., to jest z dniem ponownego doręczenia mu odpisu orzeczenia w sprawie IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach, w której został wydany prawomocny wyrok skazujący powoda za przestępstwo. Brak związku między przedmiotem postępowania w sprawie

IX K 1029/10 prowadzonego przeciwko A. L. o przestępstwo z art. 79 pkt 4 ustawy o rachunkowości popełnione w latach 2004-2008 ze sprawą 4 Ds. 2726/04 (2 Ds. 2689/06), w którym chodziło o kradzież narzędzi, maszyn i dokumentacji technicznej wyciągnika holowniczego na szkodę innego podmiotu.

Wskazane w pozwie postępowanie prowadzone pod sygn. akt 4 Ds. 1623/03 nie dotyczy powoda. Prowadzone było z uwagi na kradzież portfela w autobusie linii (...) na szkodę A. P. i zakończone zostało prawomocnym postanowieniem z 11 sierpnia 2008 r. o odmowie wszczęcia postępowania. Natomiast powód twierdził, że pod sygn. akt 4 Ds. 1623/03 prowadzone był postępowaniu na skutek jego zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa uszkodzenia instalacji wodociągowej na szkodę (...) spółki z o.o. w likwidacji oraz PPHU (...) spółki z o.o. W kolejnych pismach procesowych powód posługiwał się w tym kontekście sygn. akt 4 Ds. 1626/03 i twierdził, że postępowanie to związane było ze sprawą 4 Ds. 2150/02 i IX K 1029/10. Także i w tym wypadku Sąd Okręgowy wskazał na brak związku sprawy o uszkodzenie instalacji wodociągowej w 2003 r. ze sprawą, w której w 2011 r. powód został skazany za przestępstwo z art. 79 pkt 4 ustawy o rachunkowości. Postępowanie w sprawie 4 Ds. 1626/03 zostało prawomocnie umorzone w dniu 23 listopada 2003 r. w oparciu o przepis art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. i z tym dniem rozpoczął bieg przedawnienia roszczenia powoda. Sąd Okręgowy stwierdził, że w tym wypadku powód ponownie podjął próbę wykreowania związku pomiędzy wszystkimi sprawami, jakie zainicjował, które w istocie nie mają ze sobą żadnego czasowego i rzeczowego związku, poza samym powodem. Większość postępowań, do których odnosi się powód, została zakończona kilkanaście lat temu, zaś próby powoda wzruszenia prawomocnych orzeczeń okazały się bezskuteczne. Ostatecznie nie doszło bowiem do wznowienia procesu w sprawie IX K 1029/10 Sądu Okręgowego w Gliwicach, w którym powód został skazany prawomocnym wyrokiem za niezłożenie rocznych sprawozdań finansowych jako likwidator (...) spółki z o.o. w likwidacji w P., natomiast ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym i nikt nie może wykazywać, że wyrok skazujący jest wadliwy i przez to nie wiąże w zakresie swoich ustaleń.

Postępowanie przygotowawcze prowadzone pod sygn. akt 2 Ds. 954/11 umorzono postanowieniem z 31 października 2011 r., które w dniu 16 listopada 2011 r. zostało doręczone powodowi na wskazany przez niego adres dla doręczeń w Polsce. Bieg terminu przedawnienia upłynął z dniem 16 listopada 2014 r. W niniejszym procesie powód wywodzi, że o szkodzie związanej z tokiem tego postępowania dowiedział się z początkiem 2014 r., czego w żaden sposób nie umotywował. Sąd Okręgowy stwierdził, że nieprecyzyjne określenie daty („początek 2014 r.”) nie pozwolił odnieść się do twierdzeń powoda. Dochodzenie w sprawie 2 Ds. 954/11 zostało zainicjowane przez W.P., która złożyła zawiadomienie o przywłaszczeniu powierzonego mienia. Powód zarzucił niezasadne wydanie przez organy ścigania mienia pokrzywdzonej, co nastąpiło jednocześnie z umorzeniem postępowania postanowieniem z 31 października 2011 r. Tym samym o szkodzie i podmiocie zobowiązanym do jej naprawienia powód dowiedział się 16 listopada 2011 r., gdyż wtedy skutecznie doręczono mu odpis orzeczenia o zwrocie przedmiotów zatrzymanych w toku przeszukania u powoda.

Kolejne dochodzenie z zawiadomienia W. P. przeciwko powodowi o przywłaszczenie mienia prowadzone było w sprawie 2 Ds. 1104/11. Ostatecznie powodowi postawiono zarzut przerobienia dokumentu w celu użycia za autentyczny, to jest popełnienia czynu z art. 270 § 1 k.k. Postępowanie zostało zawieszono w dniu 30 grudnia 2011 r., zaś odpis orzeczenia o zawieszeniu postępowania doręczono powodowi, jako podejrzanemu, w dniu 5 stycznia 2012 r. na wskazany przez niego adres dla doręczeń w kraju. Postępowanie karne przeciwko powodowi nie zostało podjęte. Powód zarzucił nieprawidłowość w zakresie zatrzymania rzeczy i wydania jej składającej zawiadomienie W. P.. Orzeczenie w tym przedmiocie prokurator wydał jednocześnie z zawieszeniem postępowania i skutecznie doręczył je powodowi w dniu 5 stycznia 2012 r. Zatem wówczas powód dowiedział się o szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia, a termin przedawnienia roszczenia wywodzonego z tej podstawy faktycznej upłynął z dniem 5 stycznia 2015 r. Nieuprawnione jest twierdzenie powoda, że o szkodzie dowiedział się w 2014 r., ponieważ wówczas złożył pismo, w którym domagał się zwrotu rzeczy zatrzymanych w toku dochodzenia, które wydano W. P.. Takie pismo wpłynęło do Prokuratury Rejonowej (...) w (...) w dniu 1 marca 2014 r. Jego treść dowodzi jednak, że powód miał jasną orientację co do toku postępowania i podejmowanych czynności. Ponadto w tym czasie powód wykazywał aktywność w innych dochodzenia prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową (...)w (...). Przykładowo w opisaną poniżej sprawie

2 Ds. 1208/11 w dniu 20 maja 2011 r. złożył doniesienie przeciwko W. P. o przywłaszczenie mienia na jego szkodę, w lipcu 2011 r. składał zeznanie, w którym powoływał się na doniesienia W. P. przeciwko niemu. Tym samym powód miał pełne rozeznanie lub bez trudu mógł mieć pełne rozeznanie co do toku spraw 2 Ds. 1104/11 i wcześniejszej 2 Ds. 954/11 prowadzonych z zawiadomienia W. P. przeciwko niemu.

Dochodzenie w sprawie 2 Ds. 1208/11 zostało umorzone postanowieniem z 31 października 2011 r., które doręczono powodowi, jako pokrzywdzonemu, w dniu 7 listopada 2011 r. na wskazany przez niego adres dla doręczeń w Polsce. Roszczenie związane z tokiem tego postępowania przedawniło się z dniem 7 listopada 2014 r. Prokurator postanowieniem z 27 czerwca 2013 r. nie uwzględnił wniosku powoda z 6 marca 2012 r., który złożył jako pokrzywdzony, o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia na postanowienie z 31 października 2011 r. oraz odmówił przyjęcia jego zażalenia. To postanowienie zostało utrzymane w mocy postanowieniem Sądu Rejonowego w Gliwicach w sprawie IX Kp 588/13. Pozwany już z chwilą doręczenia postanowienia o umorzeniu postępowania miał świadomość szkody i osoby zobowiązanej do jej naprawienia. Obecnie jednak wskazuje na dzień 20 lutego 2014 r., a więc datę postanowienia o pozostawieniu jego zażalenia bez rozpoznania. Przyjęcie, że powód uzyskał wiedzę o szkodzie i osobie odpowiedzialnej za szkodę późniejszej niż 7 listopada 2011 r. byłoby zasadne, gdyby sąd w postępowaniu karnym przywrócił termin do wniesienia zażalenia, dostrzegając nieprawidłowości w doręczeniu postanowienia o umorzeniu.

Prokurator postanowieniem z 17 października 2012 r. odmówił wszczęcia postępowania przygotowawczego w sprawie 2 Ds. 1791/12. O treści tego orzeczenia zawiadomiono powoda i nie został on uznany za osobę pokrzywdzoną. W konsekwencji postanowieniem z 2 listopada 2012 r. odmówiono przyjęcia jego zażalenia. To orzeczenie doręczono powodowi w dniu 9 listopada 2012 r. Z tą chwilą powód uzyskał wiedzę na temat wywodzonej szkody i osoby zobowiązanej do jej naprawienia, a tym samym roszczenie powoda związane z tokiem postępowania w sprawie 2 Ds. 1791/12 przedawniło się z dniem 9 listopada 2015 r. Zażalenie powoda na zarządzenie z 2 listopada 2012 r. na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Gliwicach w sprawie IX Kp 543/13 zostało pozostawione bez rozpoznania.

Z kolei postępowanie przygotowawcze prowadzone pod sygn. akt 1 Ds. 1088/09 zakończyło się wniesieniem aktu oskarżenia do Sądu Rejonowego w Gliwicach, co nastąpiło w dniu 28 grudnia 2009 r. Wywołane tym aktem oskarżenia postępowanie toczyło się pod sygn. akt IX K 1029/10. Sąd Rejonowy w Gliwicach w dniu 25 lipca 2011 r. wydał w tej sprawie wyrok nakazowy, który skutecznie został doręczony powodowi wraz z aktem oskarżenia w dniu 19 sierpnia 2011 r. Z tym dniem pozwany dowiedział się o szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia, a tym samym termin przedawnienia upłynął z dniem 19 sierpnia 2014 r. Jego twierdzenie, że o treści wyroku dowiedział się dopiero w dniu 1 sierpnia 2014 r. pozostaje w sprzeczności z wnioskami, jakie składał w sprawie IX K 1029/10, z których jasno wynika, że wcześniej wiedział o treści wyroku. Ponadto skuteczność doręczenia wyroku nakazowego stanowiła przedmiot kontroli sądowej. Wcześniej wskazanym postanowieniem z 23 lipca 2014 r. Sąd Rejonowy w Gliwicach uznał, że doręczenie dokonane w sierpniu 2011 r. jest skuteczne i odmówił przywrócenia terminu do wniesienia zażalenia. Następnie Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z 7 września 2016 r. odmówił przyjęcia wniosku powoda o wznowienia postępowania w sprawie IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach. Uznanie skuteczności doręczenia wyroku nakazowego wpływa na ocenę biegu przedawnienia w innych postępowaniach, które powód wiąże z postępowaniem w sprawie IX K 1029/10, a więc w sprawach 4 Ds. 2150/02, 4 Ds. 1626/03, 1 Ds. 1088/09. Nawet bowiem w przypadku uznania, że między tymi postępowaniami zachodzi związek i należy dla każdego z roszczeń z nich wywodzonych przyjąć jeden wspólny początek biegu terminu przedawnienia (taki jak w sprawie IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach), a nie odrębny dla każdego z dochodzeń, i tak bieg wspólnego terminu przedawnienia rozpocząłby się w dniu 19 sierpnia 2011 r.

Niezależnie od uwzględnienia zarzutu przedawnienia Sąd Okręgowy wyjaśnił, że nie zachodzą przesłanki odpowiedzialności pozwanego, czyli niezgodność z prawem działania lub zaniechania, wystąpienie szkody, przez którą należy rozumieć zarówno uszczerbek o charakterze majątkowym, jak i niemajątkowym (krzywda) oraz związek przyczynowy pomiędzy szkodą (krzywda) a bezprawnym działaniem lub zaniechaniem.

Postępowanie przygotowawcze w sprawach o sygn. akt 4 Ds. 2150/02, 4 Ds. 1626/03, 4 Ds. 2726/04, 2 Ds. 2689/05, 1 Ds. 1088/09, 2 Ds. 954/11, 2 Ds. 1104/11, 2 Ds. 1791/12, 2 Ds. 1208/11 prowadzone były na podstawie obowiązujących przepisów prawa, wydane orzeczenia zostały uzasadniane z powołaniem podstawy prawnej i omówieniem dowodów oraz doręczone powodowi na wskazywany przez niego w toku postępowań adres dla doręczeń w kraju, zgodnie z art. 138 k.p.k. Przed ostatecznym umorzeniem postępowania uzupełniano postępowanie dowodowe, na podstawie którego organ procesowy w orzeczeniu kończącym postępowanie zajął stanowisko w danej sprawie. Sam fakt, że wykładnia przesłanek popełnienia przestępstwa dokonana przez prokuratora, czy ocena dowodów odbiegała od stanowiska lub oceny dokonanej przez powoda nie stanowi o bezprawności, bowiem kwestia wykładni i stosowania przepisów materialnych stanowi autonomiczne prawo organu podejmującego decyzję procesową na tle konkretnego stanu faktycznego i samodzielnej oceny zgromadzonych dowodów.

Brak też podstaw do przyjęcia, by tok postępowań przygotowawczych i działania lub zaniechania prokuratorów prowadzących poszczególne postępowania karne w jakikolwiek sposób wpływał na sferę majątkową powoda. Wszystkie wskazane przez powoda przesunięcia majątkowe nastąpiły na skutek działania partnerów w działalności gospodarczej, to jest J. M., W. P., czy A. P..

W tych okolicznościach brak podstaw do przyjęcia, że nawet w razie uzyskania zgodnego z wolą powoda orzeczenia w postępowaniu karnym możliwe byłoby naprawienie w jakimkolwiek zakresie szkody poniesionej przez powoda lub powiązane spółki, a tym samym by niedoprowadzenie do wystąpienia z aktem oskarżenia spowodowało szkodę w majątku powoda. Dodatkowo o braku wpływu wyniku postępowań przygotowawczych na stan majątku powoda świadczy fakt, że umorzenie postępowania, czy niewszczęcie postępowania nie zamykało powodowi drogi do dochodzenia swoich praw na drodze postępowania karnego i cywilnego, co prokurator wielokrotnie podkreślał w uzasadnieniu postanowienia o umorzeniu, czy odmowie wszczęcia dochodzenia. W odniesieniu do tych postępowań, w których doszło do zwrotu przedmiotów zatrzymanych w toku przeszukania (2 Ds. 954/11, 2 Ds. 1104/11, 2 Ds. 1208/11) Sąd Okręgowy podkreślił, że w razie sporu co do własności rzeczy i braku dostatecznych podstaw do niezwłocznego rozstrzygnięcia, zgodnie z art. 230 § 2 k.p.k., odsyła się osoby zainteresowane na drogę postępowania cywilnego. Prokurator prawidłowo nakazał zwrot rzeczy, odsyłając powoda na drogę postępowania cywilnego. Powód nie wykazał, aby z tej drogi skorzystał. Powoływał się jedynie na sprawę I C 136/12 w związku ze sprawą 2 Ds. 1208/11, nie wskazując na jej przedmiot i wynik. Przerzucanie odpowiedzialności za ewentualnie poniesioną przez powoda szkodę majątkową lub niemajątkową na organy ścigania jest niezasadne. W każdym przypadku sporu między osobami (podmiotami prawa cywilnego) to nie prokurator jest władny do rozstrzygania tego rodzaju sporu. Powód miał możliwość skorzystania z roszczeń z zakresu ochrony własności przed sądem cywilnym, jak chociażby roszczenie windykacyjne, czy negatoryjne. Ponadto w sprawie o sygn. akt 4 Ds. 2726/04 (później 2 Ds. 2689/06), wobec powtórnego umorzenia postępowania, powodowi przysługiwało prawo wystąpienia z aktem oskarżenia na podstawie art. 55 § 1 k.p.k. („W razie powtórnego wydania przez prokuratora postanowienia o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania w wypadku, o którym mowa w art. 330 § 2 k.k., pokrzywdzony może w terminie miesiąca od doręczenia mu zawiadomienia o postanowieniu wnieść akt oskarżenia do sądu.”). Powód z tej możliwości również nie skorzystał. Z kolei droga postępowania cywilnego w stosunku do J. M., W. P. i innych osób, które mogłyby ponosić odpowiedzialność majątkową względem powoda, nie była uzależniona od wyczerpania trybu postępowania karnego.

W części postępowań przygotowawczych pokrzywdzonymi były osoby prawne ((...) spółka z o.o. – w sprawie 4 Ds. 2150/02; PPHU (...) spółka z o.o. – w sprawie 4 Ds. 2726/04, następnie prowadzonej pod sygn. akt 2 Ds. 2689/06), które dysponowały własnym majątkiem, odrębnym od majątku powoda. Zatem jakikolwiek uszczerbek w majątku tych osób prawnych nie jest równoznaczny z powstaniem szkody w majątku powoda. Powód również nie wykazał, że skorzystał z możliwości wystąpienia z roszczeniem przeciwko członkom władz spółki z o.o. na podstawie przepisów kodeksu spółek handlowych, co również nie było uzależnione od wyczerpania trybu postępowania karnego. Jako przedsiębiorca i likwidator spółki z o.o., powód miał pełną świadomość obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa.

Argumentacja ta odnosi się również do zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych.

Sąd Okręgowy nie znalazł związku pomiędzy działaniem lub zaniechaniem pozwanego a naruszeniem takich dóbr osobistych jak wolność, dobre imię, prawo do rodziny. Powód został prawomocnie skazany w jednej ze spraw, pozostałe były inicjowane przez niego albo W.P., lecz nie dorodziły do jego powtórnego skazania, a więc nie sposób w tym kontekście mówić o naruszeniu dobra w postaci dobrego imienia. Powód mógł skutecznie dochodzić roszczeń od swoich kontrahentów w działalności gospodarczej, co pozwoliłoby mu łożyć alimenty i nie spowodowałoby zerwania więzi z córką, a tym samym naruszenia dobra osobistego w postaci prawa do rodziny. Sąd Okręgowy dodał, że żona powoda była współnikiem w (...) spółce z o.o. w likwidacji w P., a więc znana jej była sytuacja powoda. Powód nie został aresztowany lub osadzony w żadnej ze spraw, a zatem nie sposób wywodzić naruszenia dobra osobistego w postaci wolności. Powód w sprawie IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach został skazany na karę grzywny, wielokrotnie przyjeżdżał do Polski i niezrozumiale jest twierdzenie powoda, że nie uczestniczył w uroczystości pogrzebowej brata na skutek działań strony pozwanej. Tym samym nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, a jego subiektywne odczucie o doznanej krzywdzie nie może być przyczyną uwzględnienia rozszerzonego powództwa.

Orzeczenie o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu Sąd Okręgowy uzasadnił treścią § 4 ust. 1 i § 8 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że subiektywne przekonanie powoda o zasadności roszczenia nie uzasadnia nieobciążenia powoda kosztami procesu na podstawie art. 102 k.p.c. Wszystkie próby powoda wzruszenia poszczególnych orzeczeń prokuratora nie odniosły skutku, a znaczną część kosztów procesu i tak została poniesiona przez Skarb Państwa. Z tej przyczyny zasądził od powoda koszty procesu, którymi są koszty zastępstwa procesowego pozwanego ustalone w oparciu o § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie.

W apelacji powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, względnie o zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku w części orzekającej o kosztach procesu przez nieobciążenie go tymi kosztami i nieobciążanie go kosztami postępowania apelacyjnego.

Pełnomocnik powoda wniósł o przyznanie kosztów nieopłaconej w całości, ani w części pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Powód w apelacji zarzucił naruszenie przepisów postępowania i prawa materialnego.

Po pierwsze, przez poczynienie błędnych ustaleń. Mianowicie, że uchybienia w postępowaniach przygotowawczych, o jakie chodzi w procesie, polegające na nieprzeprowadzeniu wszelkich czynności zmierzających do wyjaśnienia okoliczności faktycznych poszczególnych spraw, to jest niedopuszczeniu dowodów z opinii biegłych, dowodów z zeznań i konfrontacji świadków, a także na dokonywaniu doręczeń korespondencji w sposób sprzeczny z przepisami kodeksu postępowania karnego, jak również nieprawidłowe rozstrzygnięcia w zakresie dowodów rzeczowych nie stanowiły niedopełnienia przez prokuratorów obowiązków służbowych na szkodę interesu prywatnego, a tym samym nie wyczerpały ustawowych znamion występku z art. 231 k.k. Ponadto, że tok postępowania karnego i działania prokuratorów prowadzących postępowania przygotowawcze nie wpłynęły na sferę majątkową powoda, podczas gdy w jego ocenie doznał szkody i krzywdy w wyniku sposobu prowadzenia postępowań przygotowawczych, o które chodzi w procesie.

Po drugie, art. 233 § 1 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i w efekcie poczynienie błędnych ustaleń, że wskutek nieprawidłowego prowadzenia postępowań przygotowawczych, o jakie chodzi w procesie, nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda.

Po trzecie, art. 227 § 1 w związku z art. 217 k.p.c. i art. 278 k.p.c. przez oddalenie wniosków o dopuszczenie dowodów z zeznań świadków, a także z opinii biegłych z zakresu szacowania nieruchomości, grafologii, kosztorysowania usług projektowych, biegłego tłumacza, ekonomii i finansów oraz psychologii.

Po czwarte, art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonych w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania przez niedopuszczenie biegłego tłumacza w celu przetłumaczenia na język niemiecki akt spraw o sygn. akt 1 Ds. 1088/09 Prokuratury Rejonowej (...) w (...) i IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach.

Po piąte, niewłaściwe zastosowanie art. 442¹ § 1 k.c. i niezastosowanie art. 442¹ § 2 k.c.

Na podstawie art. 380 k.p.c. powód wniosł w apelacji o rozpoznanie postanowienia Sądu Okręgowego z 8 marca 2017 r., którym oddalone zostały jego wnioski o dopuszczenie dowodów wskazanych w pozwie i późniejszych pismach procesowych, mianowicie z zeznań świadków, jak również z opinii biegłych z zakresu szacowania nieruchomości, grafologii, kosztorysowania usług projektowych, biegłego tłumacza, ekonomii i finansów oraz psychologii.

Pozwany wniosł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy i, jako prawidłowe, przyjmuje je za własne.

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonych w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania (Dz. U. z 2005 r., Nr 10, poz. 67 z późn. zm.; dalej: ustawa o prawie pomocy) przez odmowę tłumaczenia na język niemiecki akt spraw o sygn. akt 1 Ds. 1088/09 Prokuratury Rejonowej (...) w (...) i IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach. Przepis ten stanowi, że: „Wnioskodawca korzystający z prawa pomocy obejmującego zwolnienie od kosztów sądowych nie wnosi opłat sądowych i nie ponosi wydatków, które ponosi za niego Skarb Państwa w całości lub w części objętej zwolnieniem. Zwolnienie od wydatków obejmuje w szczególności ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów tłumaczenia dokumentów niezbędnych do rozstrzygnięcia sprawy, których złożenia wymaga sąd lub inny właściwy organ albo które składa wnioskodawca, a także kosztów podróży i niezbędnych wydatków świadków wezwanych do sądu na żądanie wnioskodawcy, jeżeli nie mogą być przesłuchani w inny sposób”. Powód korzysta ze zwolnienia od kosztów sądowych w całości (k. 47), ustanowiony też został dla niego adwokat z urzędu (k. 18 akt I Co 60/14 Sądu Okręgowego w Gliwicach). Obejmujące koszty tłumaczenia zwolnienie od wydatków, o jakim mowa w powołanym przepisie, dotyczy dokumentów niezbędnych do rozstrzygnięcia sprawy, których złożenia wymaga sąd lub inny właściwy organ albo które składa wnioskodawca. Akta postępowań w sprawach o sygn. akt 1 Ds. 1088/09 Prokuratury Rejonowej (...)w (...) i IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach, które zostały załączone akt niniejszego procesu jako niezbędne do jego rozstrzygnięcia, sporządzone są w języku urzędowym Sądów prowadzących niniejsze postępowanie. Ostatnio powołany przepis stanowi o kosztach tłumaczenia tych dokumentów, których złożenia wymaga sąd albo które składa wnioskodawca i są sporządzone w języku innym niż jego język urzędowy sądu rozpoznającego sprawę. Nie obejmuje natomiast sytuacji odwrotnej, to jest takiej, w której złożone dokumenty sporządzone są w języku urzędowym tego sądu, lecz wnioskodawca chciałby nimi dysponować w swoim języku. Język urzędowy sądu jest znany pełnomocnikowi powoda, który porozumiewa się z powodem i nie twierdził nawet, że czyni to z pomocą tłumacza, którego koszty w takim wypadku objęte byłyby wydatkami adwokata (art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy o prawie pomocy). Przyznał nawet, że powód zna język polski, co zresztą znajduje potwierdzenie w treści pism procesowych powoda.

Sąd dokonuje ustaleń faktów spornych między stronami na podstawie wyników postępowania dowodowego, które prowadzi w oparciu o przepisy regulujące postępowanie dowodowe, będące częścią przepisów postępowania. Zarzut poczynienia błędnych ustaleń faktycznych nie może więc oznaczać nic innego, niż naruszenie określonego przepisu

postępowania, którego efektem jest tego rodzaju ustalenie. Zarzucając w apelacji poczynienie błędnych ustaleń faktycznych, powód ograniczył się do dwóch wniosków w zakresie stanu faktycznego, jakie – w jego ocenie – są nieuprawnione. Po pierwsze, że uchybienia w postępowaniach przygotowawczych, o które chodzi w rozpoznawanym procesie cywilnym, polegające na nieprzeprowadzeniu wszelkich czynności zmierzających do wyjaśnienia okoliczności faktycznych poszczególnych spraw, to jest niedopuszczeniu dowodów z opinii biegłych, dowodów z zeznań i konfrontacji świadków, a także na dokonywaniu doręczeń korespondencji w sposób sprzeczny z przepisami kodeksu postępowania karnego, jak również na nieprawidłowym rozstrzygnięciu w odniesieniu do dowodów rzeczowych nie stanowiły niedopełnienia przez prokuratorów obowiązków służbowych na szkodę interesu prywatnego, a tym samym nie wyczerpały ustawowych znamion występku z art. 231 k.k. (jak wynika z uzasadnienia apelacji – art. 231 § 1 k.k.). Po drugie, że tok postępowania karnego i działania prokuratorów prowadzących postępowania przygotowawcze nie wpłynęły na sferę majątkową powoda, podczas gdy on sam ocenia, że doznał szkody i krzywdy w wyniku sposobu prowadzenia postępowań przygotowawczych, o które chodzi w procesie. Odniesienie się do tak sformułowanego zarzutu wymagałoby poszukiwania przez Sąd Apelacyjny z urzędu przepisów postępowania, którym uchybienie mogłoby doprowadzić do ustaleń ocenianych przez powoda za błędne. Tymczasem w granicach zaskarżenia, gdy chodzi o naruszenie przepisów postępowania, sąd drugiej instancji z urzędu bierze pod uwagę jedynie nieważność postępowania (art. 378 § 1 k.p.c.), a także naruszenie prawa materialnego (uchwała Sądu Najwyższego w składzie 7 sędziów z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55).

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Zgodnie z nim, sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Taka ocena dokonywana jest na podstawie przekonań sądu, jego wiedzy i doświadczenia życiowego. Powinna uwzględniać wymagania prawa procesowego, wskazania wiedzy naukowej, reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny ma obowiązek rozważyć materiał dowodowy jako całość, dokonując wyboru określonych środków dowodowych i – ważąc ich wiarygodność oraz moc – odnieść je do pozostałego materiału dowodowego. Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania, doświadczenia życiowego, czy też wskazaniom wiedzy naukowej. Jedynie uchybienie im może być bowiem przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Zasadne podniesienie zarzutu naruszenia tego przepisu nie może więc polegać na samym wyrażeniu przez stronę odmiennego od przedstawionego przez sąd przekonania o wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu. Obraza przez sąd art. 233 § 1 k.p.c. może polegać albo na przekroczeniu granic swobody oceny wyznaczonej logiką, doświadczeniem, czy zasadami nauki, albo na niedokonaniu przez sąd wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego sprawy. W tym drugim przypadku wyciągnięte przez sąd wnioski mogą być logiczne i zgodne z doświadczeniem życiowym, jednakże poczynione są w oparciu tylko o część materiału dowodowego, z pominięciem pozostałej części tego materiału, która pozwoliłaby na wyciągnięcie innych wniosków. Natomiast w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. został sformułowany nie w odniesieniu do dowodów, które Sąd Okręgowy miałby ocenić niezgodnie z kryteriami wynikającymi z tego przepisu bądź pominiętych, mimo że zostały przeprowadzone i stały się częścią zgromadzonego materiału dowodowego sprawy. Powód wywodzi przecież, że wprawdzie omawiany przepis został naruszony w wyniku braku wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, ale nie wskazuje pominiętych dowodów spośród zgromadzonych (przeprowadzonych), twierdząc jedynie, że błędne jest ustalenie faktyczne, że w efekcie sposobu prowadzenia określonych postępowań przygotowawczych nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, które zostały wymienione w apelacji. Zatem powód w istocie nie tyle kwestionuje ocenę dowodów i w jej wyniku poczynione ustalenia faktyczne, lecz ocenę prawną ustalonych faktów.

Zarzut naruszenia art. 227 § 1 w związku z art. 217 k.p.c. i art. 278 k.p.c. dotyczy oddalenia wniosków dowodowych przez Sąd Okręgowy.

Przyczyną oddalenia wniosków powoda o dopuszczenie dowodów z zeznań świadków, opinii biegłych z zakresu ekonomii i finansów, psychologii, szacowania ruchomości oraz grafologii stała się między innymi wynikająca z art. 11 k.p.c. niedopuszczalność dokonywania ustaleń odmiennych od ustaleń prawomocnego wyroku skazującego w sprawie IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach. Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że powód wywodzi szkodę majątkową

i niemajątkową z wyniku części spośród pozostałych postępowań przygotowawczych, o których mowa w niniejszym procesie, wiążąc ten wynik z prowadzeniem i wynikiem postępowania w sprawie IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach. Z tej przyczyny, abstrahując od prawomocnego skazania za przestępstwo, składał wnioski dowodowe, które miały zmierzać do ustaleń sprzecznych z treścią prawomocnego wyroku skazującego za przestępstwo wydanego w naprowadzonym postępowaniu karnym. Jeżeli zaś idzie o dowody zgłoszone w celu ustalenia rozmiaru szkody majątkowej i krzywdy doznanej przez powoda, Sąd Okręgowy uznał ich przeprowadzanie za zbędne z uwagi na zasadny zarzut przedawnienia dochodzonych roszczeń, który podniósł pozwany.

Nie sposób zaakceptować zarzutu naruszenia art. 217 k.p.c., który składa się z kilku jednostek redakcyjnych. Przepis art. 217 § 1 k.p.c. stanowi, że strona może aż do zamknięcia rozprawy przytaczać okoliczności faktyczne i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej. Jest więc skierowany do stron procesu, przez co sąd w ogóle nie może go naruszyć. Sąd jest natomiast adresatem pozostałych jednostek redakcyjnych art. 217 k.p.c. Zgodnie z art. 217 § 2 k.p.c., sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich we właściwym czasie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. W myśl art. 217 § 3 k.p.c. sąd pomija twierdzenia i dowody, jeżeli są powoływane jedynie dla zwłoki lub okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione. Sąd Okręgowy nie zastosował art. 217 § 2 i 3 k.p.c.

Jeżeli chodzi o zarzut naruszenia art. 227 k.p.c. (a nie art. 227 § 1 k.p.c., gdyż takiej jednostki redakcyjnej w tym przepisie brak) oraz art. 278 k.p.c. (tu w istocie chodzi o naruszenie art. 278 § 1 k.p.c., gdyż zarzut naruszenia dwu pozostałych jednostek redakcyjnych art. 278 k.p.c. mógłby się aktualizować dopiero w razie dopuszczenia dowodu z opinii biegłego), rozważyć go trzeba w dwóch aspektach. Mianowicie w odniesieniu do dowodów rozmiaru szkody i krzywdy oraz do dowodów faktów mających – zdaniem powoda – usprawiedliwiać przyjęcie dwudziestoletniego terminu przedawnienia, o jakim mowa w art. 442⁽¹⁾ § 2 k.c. Dowodami, których przeprowadzenia Sąd Okręgowy odmówił, powód zmierzał bowiem do wykazania, po pierwsze, rozmiaru szkody i krzywdy, po drugie, „niezgodnych z prawem działań lub zaniechań osób wykonujących władzę publiczną, a to prokuratorów Prokuratury Rejonowej (...)w (...), w toku prowadzonych przez nich postępowań przygotowawczych pod sygn. akt: 4 Ds. 2150/02, 4 Ds. 1626/03, 4 Ds. 2726/04, 2 Ds. 2689/05 2 Ds. 954/11, 2 Ds. 1104/11, 2 Ds. 1791/12, 2 Ds. 1208/11, 1 Ds. 1088/09 które to doprowadziły do powstania szkody w majątku oraz na osobie powoda” (k. 241).

Zgodnie z art. 227 k.p.c., przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Ustalenie rozmiaru szkody (także krzywdy) byłoby konieczne wówczas, gdyby zarzut przedawnienia dochodzonych roszczeń podniesiony przez pozwanego był bezzasadny. W takiej samej sytuacji procesowej należałoby dopuścić zgłoszone dowody z opinii biegłych, o ile w zakresie rozmiaru szkody (krzywdy) szłoby o okoliczności wymagające wiadomości specjalnych (art. 278 § 1 k.p.c.).

Przebieg postępowania w każdym z wyżej wymienionych postępowań przygotowawczych wprost wynika z dokumentów znajdujących się w aktach tych spraw. Dowody te wskazują, jakie były działania prokuratorów (jakie czynności przeprowadzili). Trzeba zwrócić uwagę, że nieprzeprowadzenie określonej czynności także wynika z dokumentów w tych aktach. W sposób oczywisty jej niedokonanie nie mogło być przecież dokumentowane w aktach. Zatem nieprzeprowadzenie określonej czynności wykazane jest przez sam brak dowodu jej przeprowadzenia, skoro brak twierdzeń o niekompletności akt postępowań przygotowawczych. Sąd Okręgowy przeprowadził dowody z dokumentów z akt poszczególnych postępowań przygotowawczych, o które chodzi w niniejszym procesie. Zgodnie z treścią apelacji w omawianym teraz zarzucie naruszenia art. 227 k.p.c. chodzi więc o dowody z zeznań świadków (J. M., P. P., R. C., A. K., C. P., K. G., J. M., A. Ś., M. D., M. K., W. C., M. D., A. S., M. K., S. C., A. S., M. M., W. P., A. P. – k. 2) zgłoszonych w celu udowodnienia „niezgodnych z prawem działań lub zaniechań osób wykonujących władzę publiczną, a to prokuratorów Prokuratury Rejonowej (...) w (...), w toku prowadzonych przez nich postępowań przygotowawczych pod sygn. akt: 4 Ds. 2150/02, 4 Ds. 1626/03, 4 Ds. 2726/04, 2 Ds. 2689/05 2 Ds. 954/11, 2 Ds. 1104/11, 2 Ds. 1791/12, 2 Ds. 1208/11, 1 Ds. 1088/09 które to doprowadziły do powstania szkody w majątku oraz na osobie powoda”. Poza tym chodzić może jeszcze o opinię biegłego z zakresu grafologii, a to z tego względu, że

wyjaśnienie, czy własnoręczny podpis pochodzi od danej osoby wymaga wiadomości specjalnych z zakresu badania pisma. Dowód ten został zgłoszony w celu ustalenia, „czy podpisy złożone w treści protokołu z dnia 14 grudnia 2009 r. sporządzonego w sprawie prowadzonej przez Prokuraturę Rejonową (...) w (...) pod sygn. akt: 1 Ds. 1088/09 pozostają autentyczne i zostały złożone osobiście przez powoda” (k. 241). Z wcześniej przytoczonej tezy dowodowej wynika, że zeznania świadków miałyby dotyczyć oceny prawidłowości podjęcia bądź niepodjęcia określonych czynności w tych postępowaniach przygotowawczych. Nie jest to jednak rolą świadków, którzy wypowiadać się mogą jedynie o faktach (art. 227 i art. 258 k.p.c.). Jeżeli zaś chodzi o dowody z opinii biegłych, poza grafologiem, którego opinia miałaby dotyczyć podpisu na jednym z dokumentów ze sprawy o sygn. akt 1 Ds. 1088/09 Prokuratury Rejonowej (...)w (...), biegli mieli opiniować nie w odniesieniu do faktów dotyczących przebiegu postępowań przygotowawczych (podjętych w nich działań, czy zaniechań), lecz dla wyjaśnienia rozmiaru szkody i krzywdy. Dowód z opinii biegłego z zakresu badania pisma dotyczył postępowania przygotowawczego, którego efektem było wniesienie aktu oskarżenia do Sądu Rejonowego w Gliwicach, który prawomocnym wyrokiem nakazowym z 25 lipca 2011 r. skazał powoda za przestępstwo określone w art. 79 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, polegające na tym, że w okresie od 16 lipca 2005 r. do 30 października 2009 r. w G., będąc likwidatorem (...) spółki z o.o. w likwidacji z siedzibą P., wbrew przepisom ustawy o rachunkowości nie złożył rocznych sprawozdań finansowych spółki obejmujących lata 2004, 2005, 2006, 2007, 2008. Ponieważ próby powoda wzruszenia tego wyroku okazały się bezskuteczne, trafnie Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na związanie tym wyrokiem (art. 11 k.p.c.). Postępowanie w sprawie 1 Ds. 1088/09 Prokuratury Rejonowej (...)w (...) nie może więc być samodzielnie rozpatrywane w niniejszym procesie, w abstrakcji od prawomocnego wyroku nakazowego z 25 listopada 2011 r., sygn. akt IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach.

Podsumowując tę część dotychczasowych rozważań, dowody wskazane w apelacji nie były przydatne do poczynienia ustaleń dotyczących tego, czy szkoda i krzywda, których naprawienia powód dochodzi, wynikły z przestępstwa, o którym mowa w art. 231 § 1 k.k. W tym aspekcie nietrafny jest więc zarzut naruszenia art. 227 i art. 278 § 1 k.p.c.

Odniesienie się do zarzutu naruszenia art. 227 i art. 278 § 1 k.p.c. w aspekcie dowodów rozmiaru szkody i krzywdy wymaga uprzedniej oceny, czy z uwagi na sposób prowadzenia postępowań przygotowawczych doszło do popełnienia przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. Jeżeli tak, wówczas z uwagi na nieupłynięcie terminu przedawnienia dochodzonych roszczeń majątkowych zachodziłaby konieczność ustalania rozmiaru szkody i krzywdy. W odmiennym wypadku dokonywanie ustaleń w tym przedmiocie byłoby zbędne.

Sąd w postępowaniu cywilnym jest uprawniony do oceny, czy szkoda (krzywda) wynika z przestępstwa oraz ustalenia znamion podmiotowych i przedmiotowych występku albo zbrodni. W doktrynie i judykaturze wyrażono pogląd, który Sąd Apelacyjny akceptuje, że na potrzeby stosowania art. 442¹ § 2 k.c. sąd w postępowaniu cywilnym ocenia, czy czyn, który wyrządził szkodę (krzywdę) spełnia przedmiotowe znamiona przestępstwa, gdy odpowiedzialność nie jest uzależniona od przesłanki winy. Oznacza to ocenę, czy spełnia on przedmiotowe znamiona czynu, za który ustawa przewiduje odpowiedzialność karną, nawet bez konieczności ustalania tożsamości sprawcy. W sprawie takiej jak rozpoznawana, na tle art. 442¹ § 2 k.c., nie chodzi bowiem o ukaranie określonego sprawcy przestępstwa, co wymagałoby ustalenia także podmiotowych znamion przestępstwa, lecz o odpowiedzialność odszkodowawczą sprowadzającą się do naprawienia szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, za który odpowiedzialność cywilna nie jest zależna od przesłanki winy. Tej właśnie przesłanki brak wśród przesłanek odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej, wywodzonej z przepisu art. 417 § 1 k.c. Zastąpiona jest przesłanką bezprawności. Ostatnio wskazany przepis ma zastosowanie, gdy źródłem szkody mają być prawomocne orzeczenia prokuratora takie jak te, o które chodzi w rozpoznawanej sprawie. Nie może znaleźć zastosowania art. 417¹ § 2 k.c., gdyż brak przewidzianego nim postępowania prejudycjalnego, które odnosiłoby się do prawomocnych orzeczeń prokuratora takich jak te, o które chodzi w sprawie. Wykluczone jest też stosowanie art. 552 k.p.k., który jednoznacznie wskazuje inne orzeczenia jako źródło szkody i krzywdy.

Występek określony w art. 231 § 1 k.k. należy do kategorii przestępstw z konkretnego narażenia na niebezpieczeństwo, a więc materialnych, znamienych skutkiem, którym jest wystąpienie niebezpieczeństwa powstania szkody w interesie publicznym lub prywatnym (uchwała Sądu Najwyższego w składzie 7 sędziów z 24 stycznia 2013 r., I

KZP 24/12, OSNKW 2013, nr 2, poz. 12); skutek ten może jednak wystąpić. Natomiast wystąpienie skutku w postaci istotnej szkody jest znamieniem przestępstwa z art. 231 § 3 k.k. Skutkowy charakter występku, o których mowa, pociąga za sobą konieczność wykazania powiązania na płaszczyźnie przyczynowej i normatywnej pomiędzy naruszeniem obowiązków a powstaniem niebezpieczeństwa uszczerbku dla dobra prawnego (niebezpieczeństwo to musi być rzeczywiste i skonkretyzowane) bądź powstałym uszczerbkiem, gdy wystąpił. Inaczej mówiąc, żeby stwierdzić, że funkcjonariusz publiczny naruszył art. 231 § 1 k.k., konieczne jest ustalenie związku przyczynowego między przekroczeniem uprawnień lub niedopełnieniem obowiązków a powstaniem zagrożenia dla chronionego prawem dobra publicznego czy prywatnego. Istnienia takiego związku nie można domniemywać. Powód skupił się na rozmiarze szkody (krzywdy) oraz wykazywaniu dokonanych i niepodjętych czynności, natomiast w rozpoznawanej sprawie brak dowodów związku przyczynowego, o którym była mowa. Nie sposób też zasadnie mówić o rzeczywistym i skonkretyzowanym niebezpieczeństwie grożącym powodowi w tych wypadkach, w których poszkodowanymi były osoby prawne, a w sprawie nie zostały zgłoszone dowody, które pozwoliłyby ustalić, że również w tych wypadkach zrealizowane zostało znamię dotyczące interesu powoda (jako interesu prywatnego). Interes ten musi mieć przecież konkretny i realny wymiar, wymagający jednoznacznego określenia. W tym kontekście trzeba zwrócić uwagę, że z naprowadzonych wcześniej orzeczeń dotyczących zwolnienia i zwrotu dowodów rzeczowych jednoznacznie wynika informacja o drodze sądowej w sytuacji sporu co własności rzeczy. Odpowiada to treści art. 230 § 2 k.p.k. Do powoda należało wystąpienie na tę drogę. Nietrafne jest też stanowisko powoda w odniesieniu do doręczeń niedokonywanych jemu osobiście. Stosownie przecież do art. 138 k.p.k. strona, a także osoba niebędąca stroną, której prawa zostały naruszone, przebywająca za granicą, ma obowiązek wskazać adresata dla doręczeń w kraju; w razie nieuczynienia tego pismo wysłane na ostatnio znany adres w kraju albo, jeżeli adresu tego nie ma, załączone do akt sprawy uważa się za doręczone. Powód czynił zadość temu obowiązkowi w poszczególnych postępowaniach przygotowawczych i orzeczenia w tych sprawach były doręczane zgodnie z tym przepisem. Twierdzenie o doręczaniu korespondencji w sposób sprzeczny z przepisami kodeksu postępowania karnego nie odpowiada faktom ustalonym na podstawie dokumentów w aktach postępowań przygotowawczych.

Podsumowując ten wątek, ponieważ nie ma podstaw do ustalenia, że szkoda i krzywda, których naprawienia powód się domagał, wynikły z występu, o którym mowa w art. 231 § 1 k.k., czy w art. 231 § 3 k.k., nie miał zastosowania art. 442¹ § 2 k.c., przewidujący dwudziestoletni termin przedawnienia. Trafnie zatem Sąd Okręgowy zastosował art. 442¹ § 1 k.c., wskazując niewadliwie na początek biegu terminu przedawnienia roszczeń w poszczególnych wypadkach. Trzyletni termin przedawnienia wynikający z art. 442¹ § 1 k.c. w każdym wypadku upłynął przed wniesieniem pozwu, co nastąpiło w dniu 17 lutego 2016 r. (k. 2). W judykaturze od wielu lat ukształtowane jest stanowisko, akceptowane w doktrynie, które podziela Sąd Apelacyjny, że wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie adwokata składany przed wniesieniem pozwu nie przerywa biegu terminu przedawnienia, gdyż nie zmierza bezpośrednio do dochodzenia roszczeń (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). Takiego skutku nie wywołał więc wniosek powoda z kwietnia 2014 r., którym zwrócił się do Sądu Okręgowego w Gliwicach o ustanowienie pełnomocnika z urzędu (k. 6 akt I Co 60/14 Sądu Okręgowego w Gliwicach).

Dla precyzji trzeba podkreślić, że powództwo oparte o fakty wywodzone z okoliczności sprawy IX K 1029/10 Sądu Rejonowego w Gliwicach podlegało oddaleniu z tej przyczyny, że wynikające z art. 11 k.p.c. związanie tym orzeczeniem w ogóle nie pozwalało ustalać odmiennie faktów co do popełnienia przestępstwa niż nastąpiło to tym wyrokiem. Sąd Okręgowy prawidłowo wyjaśnił to w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Zatem chybiony jest zarzut naruszenia art. 227 i art. 278 § 1 k.p.c. także w aspekcie dowodów rozmiaru szkody i krzywdy, gdyż nie wystąpiła potrzeba dokonywania ustaleń w tym przedmiocie.

Nie mógł być więc uwzględniony wniosek apelacji oparty o art. 380 k.p.c.

Dodać można, że ostatecznie zbędna okazała się także analiza, czy każde z praw wskazanych przez powoda jako naruszone dobro osobiste jest dobrem osobistym w rozumieniu art. 23 k.c., gdyż od jej wyniku rozstrzygnięcie nie jest zależne.

Zgodzić się natomiast trzeba z zarzutem naruszenia art. 102 k.p.c., gdyż charakter żądania skierowanego przeciwko Skarbowi Państwa przez powoda, który jest w złej sytuacji majątkowej, przez to korzystającego z prawa pomocy w postępowaniu cywilnym, a także subiektywne przekonanie powoda co do słuszności swego stanowiska procesowego łącznie stanowią szczególnie uzasadniony wypadek w rozumieniu tego przepisu, który uzasadnia nieobciążanie strony przegrywającej kosztami procesu, mimo że samo przyznanie prawa pomocy nie zwalnia od obowiązku zwrotu kosztów postępowania przeciwnikowi, jeżeli obowiązek taki wynika z innych przepisów (art. 20 ustawy o prawie pomocy); tu w grę wchodzi art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Zaskarżony wyrok podlegał zatem zmianie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. jedynie w zakresie zawartego w nim orzeczenia o kosztach procesu.

W pozostałej części apelacja – jako bezzasadna – podlegała oddaleniu (art. 385 k.p.c.).

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c., a to z tych samych przyczyn, z jakich przepis ten należało zastosować w pierwszej instancji.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu, jako kosztach ustanowienia adwokata, orzeczono stosownie do wyniku sprawy w drugiej instancji oraz wartości przedmiotu zaskarżenia, to zaś na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy o prawie pomocy w związku z § 8 pkt 9 w związku z § 4 ust. 2 i 3 w związku z § 16 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. poz. 1714 z późn. zm.).

SSA Zofia Kołaczyk SSA Wiesława Namirska SSA Grzegorz Stojek